herpy

GECKOR

Standing's day gecko

Phelsuma standingi

Phelsuma standingi är en av de största dagaktiva geckorna: en kraftig, dagaktiv klättrare från de torra törnskogarna i sydvästra Madagaskar, med grön, mörkprickig hals och huvud, gråaktig kropp och turkosblå svans. Ungarna bär tydliga tvärband. Arten är robust och långlivad, men den är stridslysten och behöver ett högt, rymligt terrarium.

Familj: Gekkonidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-26 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**20-28 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Savann och torrskog**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**75 × 75 × 110 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**19-23 °C**
Luftfuktighet	**40-80 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter, frukt och nektar**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**14-24 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**4-6**
Inkubation	**60-65 dagar** vid 25-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Phelsuma standingi är en av de största arterna i släktet *Phelsuma*. Den kan bli upp till 26 cm inklusive svans, varav kroppen utgör cirka 15 cm, och väger upp till 75 g. Huvudet är grönt med små mörka prickar och gul ögonring, kroppen gråaktig till silvergrå med oregelbundna, maskliknande tecken och svansen blå till turkos. Undersidan är enhetligt ljusgrå. Färgerna kan mörkna eller blekna med djurets tillstånd och ljuset, men djuret byter inte färg som en kameleont.

Ungarna ser helt annorlunda ut än de vuxna: gröna med tydliga tvärband. Teckningen försvinner när ungarna är åtta till tio månader gamla. Banden antas hindra de vuxna från att äta ungarna. Huden är fastare och svårare att skada än hos de flesta andra dagaktiva geckor.

Arten beskrevs 1913 av Paul Methuen och John Hewitt efter en expedition till Madagaskar 1911, och namnet *standingi* hedrar H. F. Standing från Antananarivo. Hanen känns igen på tydliga porer framför kloaken och en utbuktning vid svansroten. Hos honan sitter kalksäckar på halsens sidor, som är förråd av kalk till äggskalen.

P. standingi är en lugn och härdig gecko som är mindre skygg än många andra dagaktiva geckor. Däremot är den stridbar, både mot artfränder och mot andra ödlor i samma storlek, så den passar bäst för en hållare som nöjer sig med ett djur eller ett noga utvalt par. Med god skötsel kan den bli över 20 år gammal, enstaka djur upp till 28.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

Utbredning och livsmiljö

Phelsuma standingi finns bara på Madagaskar, i den torra sydvästra delen av ön. Huvudområdet ligger förmodligen mellan floderna Onilahy och Mangoky. Typlokalen är skog vid Onilahy nära Maroamalona, och arten är också känd från Andranolaho och Tongobory och från området mellan Morombe, Toliara och Isalomassivet, bland annat i nationalparken Zombitse-Vohibasia.

I naturen lever den högt uppe i stora, gamla träd som tamarind och akacia och kan på några platser också ses på trähus och stenhus. Utbredningen är begränsad och under tryck från skogsavverkning, betande boskap och växande bosättningar. Arten är på IUCN:s rödlista upptagen som sårbar, och det har på mer än tio år inte funnits exportkvoter för vildfångade djur.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Livsmiljön är torrskog och törnbuskage, i stora delar av utbredningsområdet mer som savann med enstaka, stora träd. Det är Madagaskars varmaste och torraste trakt. Vid Toliara är årsmedeltemperaturen omkring 24 °C, den högsta temperaturen ligger på 39 °C, och det faller bara omkring 340 mm regn om året. Regntiden varar ungefär från december till mars, och resten av året är torrt; då lever djuren på fettreserver och morgondagg.

Nätterna är betydligt svalare än dagarna. Man har mätt 15 °C och 80 % relativ luftfuktighet på natten nära kusten, och på andra platser stiger luftfuktigheten på natten till upp mot 90 %. Det mönstret, med torra, varma dagar och svala, fuktiga nätter, är det man ska efterlikna i terrariet. Djuren sitter på dagen i solen på de högsta, mest öppna grenarna och tar insekter, små geckor och sannolikt nektar och nedfallen frukt.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett högt terrarium på minst 75 × 75 × 110 cm (bredd × djup × höjd). Större är bättre, och höjden är viktig, eftersom arten är starkt trädlevande. Är du osäker på utrymmet, välj det största du kan ha. Håll inte djuret tillsammans med andra ödlor av samma storlek.

Inred med grova grenar med sträv yta och gärna bamburör på olika höjder och i olika vinklar, så att djuret kan klättra, sola sig och gömma sig. Levande växter ger skydd och höjer luftfuktigheten. Använd en enkel botten som är lätt att hålla ren och kan hålla kvar fukten, till exempel barkbitar för orkidéer eller tidningspapper. Terrariet ska ha god ventilation, så att luften inte blir stillastående.

TEMPERATUR

Temperaturen ska ligga på 24-28 °C på dagen, med en varm solplats på 30-32 °C överst under en lampa som sitter utanför terrariet. Det ger en gradient som djuret själv kan välja i. På natten ska det vara 19-23 °C, alltså en sänkning på omkring 5 °C. I naturen är skillnaden betydligt större, och nätterna kan gå ner till omkring 15 °C.

Kontrollera temperaturen med en digital termometer både överst och nederst. Sätt lampan på en termostat. Låt inte temperaturen ligga över omkring 32 °C under längre tid, och håll lampan så långt från grenarna att djuret inte kan bränna sig.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 40-80 %. Även om arten kommer från ett torrt område är luften på natten fuktig, och det ska därför sprayas ordentligt på kvällen, så att fuktigheten stiger medan geckon vilar. Låt terrariet torka upp under dagen. Ständigt våta förhållanden ger mögel och hudproblem.

Djuret ska alltid ha tillgång till friskt vatten. Ett droppsystem är en bra lösning, eftersom det efterliknar dagg och regn, och djuret kan också slicka droppar från blad och grenar. En låg skål med friskt vatten, som byts dagligen, kan komplettera. En hygrometer visar om fukten varierar som den ska.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och lever i full sol, så den ska ha starkt dagsljus i terrariet. Använd ett UVB-rör för solande arter som ger Ferguson-zon 2 på de översta grenarna, och skugga i andra änden av terrariet så att djuret kan välja. Uppsättningen är lånad från släktet *Phelsuma*.

Ha ljuset tänt cirka 12 timmar om dagen, helst styrt av en timer, och låt det vara helt mörkt på natten. Byt UVB-röret när tillverkaren rekommenderar det, eftersom strålningen avtar långt innan röret slutar lysa.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten är främst insektsätande. Ge varierade levande insekter som syrsor, gräshoppor, flugor, malar och andra flygande och krypande insekter i en storlek som djuret lätt kan svälja. Flygande insekter är särskilt bra, eftersom arten i naturen snappar sitt byte i luften. Djuren tar också söt nektar och fruktsaft, så en liten skål med utspädd fruktmos eller nektar kan ges som tillskott ett par gånger i veckan.

Insekterna ska utfodras väl och pudras med kalk och vitaminer, och kalk ska finnas tillgänglig för djuret hela tiden, särskilt för honor i avel. Ungar utfodras dagligen och vuxna djur varannan dag. Anpassa mängden efter djurets kroppsform. Stora djur kan också ta små ödlor, så håll dem åtskilda.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Phelsuma standingi är en robust dagaktiv gecko som inte är särskilt skygg, men den är inte ett djur som ska hanteras. Hanar är territoriella och kämpar mot varandra; honor är lika aggressiva mot andra honor. Håll därför bara ett enda djur, eller ett par i ett mycket stort terrarium med många gömställen, och dela på dem vid minsta oro. Håll aldrig två hanar tillsammans.

För mycket hantering stressar djuret, så låt det vara i fred och ta inte tag i svansen. Huden är fastare än hos många andra dagaktiva geckor, men djuret ska ändå behandlas varsamt. Ungarna kan hållas ihop tills de blir könsmogna under det andra levnadsåret.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har tydliga porer framför kloaken, som blir synliga efter omkring 14 månader, och en gul färgning runt kloaken. Honan har välutvecklade kalksäckar på halsens sidor. Djuren blir könsmogna under det andra levnadsåret, så vänta tills båda är fullt utvuxna innan du sätter ihop dem. Honor bör ha god kroppsvikt och kalkreserver innan de lägger ägg.

PARNING

I naturen parar sig djuren under regntiden från december till mars, när det finns mest föda, och även i terrariet börjar parningstiden typiskt i december. Sätt hanen till honan i ett stort terrarium med många gömslen och håll ett öga på dem de första dagarna, eftersom arten är stridbar. Finns det tecken på allvarlig aggression ska djuren skiljas åt genast. Blir det ingen parning ska djuren inte hållas ihop.

Behovet av vintervila är inte dokumenterat, men en svalare period med kortare dagar efter avelssäsongen motsvarar torrtiden i naturen och är en bra idé.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Knappt sex veckor efter parningen lägger honan två runda, vita ägg, ibland bara ett. Därefter kommer en ny kull ungefär var fjärde vecka. En hona lägger högst omkring tolv ägg under en säsong, i genomsnitt nio. I naturen läggs äggen i mörka bladveck. I terrariet kan äggen sitta fast på bambu eller grenar.

Ge honan gott om kalk och insekter under hela säsongen, och avbryt aveln om hon tappar i vikt.

INKUBATION

Äggen flyttas försiktigt till en inkubator utan att vändas. Vid 25 °C kläcks de efter cirka 65 dagar och vid 28 °C efter cirka 60 dagar. Använd lätt fuktigt substrat och en låda med lufthål som för andra äggläggande geckor.

Undersök inte äggen för ofta. Ägg som faller ihop eller mögelangrips är som regel obefruktade eller döda.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är gröna med tydliga tvärband. De är sinsemellan förenliga fram till könsmognaden, och de vuxna djuren låter dem vara, förmodligen eftersom tvärbanden hindrar dem från att äta upp ungarna. Håll dem ändå i ett litet terrarium med grenar och växter, ge dem små insekter pudrade med kalk och vitaminer och friskt vatten dagligen, och se till att det är jämn värme och fukt.

Teckningen försvinner när ungarna är åtta till tio månader gamla. Uppfödning och utfodring är problemfria. Dela upp ungarna efter storlek, och ta ut dem om några börjar slåss.

Hälsa och vanliga misstag

Phelsuma standingi är härdig, och de flesta problem beror på kalkbrist, fel temperatur eller för lite fukt på natten. De typiska felen är:

- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos honor i avel. Det ger mjuka ben och darrningar. Pudra insekterna och se till att det finns UVB.
- För lite fukt på natten, som ger hudproblem och svåra hudömsningar. Spraya ordentligt på kvällen.
- Slagsmål mellan djur som hålls ihop, med bettmärken, förlorade svansar och stress.
- För hög värme under lampan eller kontakt med heta lampor, som ger brännskador.
- Honor som inte kan lägga sina ägg (äggstopp) sitter slöa och ska till veterinär.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, vägrar äta i flera dagar eller blir slött. Sjukdomar som är särskilda för arten är inte dokumenterade.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.